

vincialnem obrobju. Skratka, takšna gostovanja so nič več in nič manj kot preizkušnja za upravičenost slovenstva. Ali je z vidika današnjega sveta kot celote sploh smiselno, da smo, kar smo? Ali pa bi bilo bolje, da smo drugačni, in nazadnje celó, da nas v svetovnem dogajanju sploh ni?

Če gledamo na problem slovenskih gledaliških gostovanj s tega najširšega vidika, se brž pokaže, da jih ne gre jemati prav nič površno, lahko miselno ali celo po domače — na primer kot samozadovoljen izlet kakega igravskega ansambla v tuj svet, kjer sebi v veselje in v zadostitev uradni pogodbi opraviš nekaj vsakdanjih dolžnosti. Prav nasprotno — takšno gostovanje mora biti pripravljeno in izvedeno z največjim premislekom, da bi doseglo maksimalni kulturni, socialni in navsezadnje tudi nacionalni učinek. Tu je misliti predvsem na izbor del, ki naj svetu pokažejo, s kakšnimi problemi se ustvarjalno ali poustvarjalno ukvarja slovenski gledališki duh; potem na tehnično organizacijo, ki naj zagotovi, da bodo izbrana dela dosegla tisti učinek, ki ga po svoji naravi lahko dosežejo. Da je pri obojem potrebno vnaprej preračunati razmere, potrebe in duha dežele, kamor je gledališče namenjeno, se razume samo po sebi, saj brez natančnega planiranja tudi v tem območju dandanes ne more biti smiselnega učinka. In končno mora biti v uspešnost takšnega gostovanja vračunana tudi narava samega ansambla; ob njegovi izvajalski sposobnosti tudi njegova formalna enotnost in celo kultiviranost njegovega nastopanja ne samo na tujem odru, ampak v tujem okolju sploh. Vsega tega pa seveda ne more biti brez jasne vsebinske zamisli o ciljnih gostovanja, ki ni niti uradniška dolžnost niti sindikalni izlet bolj ali manj genialnih posameznikov, ampak preizkušanje slo-

venstva, njegove duhovne in socialne vsebine v okvirih sodobnega sveta, ki s svojimi silnimi gospodarskimi in socialnimi razsežnostmi slovenstvo morda daleč presega, morda ga pa s to ali ono razpoko svojega duhovnega in moralnega obstoja tudi potrebuje.

J. K.

PRED ŠOLSKO REFORMO

Za majhen narod, kakršen smo Slovenci, sta šolstvo in izobraževanje morda še precej pomembnejša kot za velike narode, saj morata posamezniku in skupnosti odpreti tiste življenjske možnosti, ki so velikim narodom včasih zagotovljene že kar s količinsko premočjo; pa ne samo to — prav majhnim narodom šele šolstvo in izobraževanje dajeta socialno in nacionalno težo, brez katere bi kaj kmalu postali brezbarven del večjih integracijskih teles, s tem pa brezupna provinca, v kateri bi se življenjske možnosti tako posameznika kot skupnosti občutno zmanjšale. Zato mora za tak narod še veliko bolj kot za druge veljati načelo o »čim višji izobrazbi za čim širši krog prebivalstva«, naloga šolskih reform pa je doseči, da bo to načelo polagoma postalo stvarnost, ne pa da bi ostalo samo fraza na papirju, medtem ko bi se v stvarnem življenju hkrati s socialno diferenciacijo poglobljala in večala tudi izobrazbena diferenciacija; pa ne samo diferenciacija, ampak že kar padec splošne izobrazbene ravni.

Prav zato je stvar vse javnosti spremljati prizadevanja, katerih namen je reformirati slovenski šolski sestav in spremeniti ustroj našega izobraževanja. Pozdraviti mora vsakršen ukrep, ki dviga izobrazbeno in vzgojno raven naših šol z jasno premišljeno koncepcijo, s tem pa daje

pravo podlago tudi za red, jasnost in enotnost celotnega šolskega sestava; in kritično je potrebno spregovoriti o ukrepih, ki prinašajo v šolstvo bolj zmedo kot jasnost, bolj navidezen red uradniških predpisov kot pa premišljenost vsebinsko dognane izobrazbene koncepcije.

Zdi se, da bi med take ukrepe morali šteti predpis, ki je zadnji čas zbudil hudo kri po slovenskih srednjih šolah, s tem pa tudi dvom o svoji upravičenosti, čeprav mu je bil namen ravno nasproten — prispevati k splošni reformi šolstva, se pravi k njegovemu dvigu in izboljšanju. Gre za predpis, ki ga je podpisal prejšnji republiški sekretar za prosveto in kulturo v obliki »pravilnika o dokumentaciji v osnovnih in srednjih šolah«, in sicer že maja leta 1969. V tem dokumentu je pod sedmo točko obsežnega administrativnega knjigovodstva, ki naj ga vodijo tudi profesorji po srednjih strokovnih šolah in gimnazijah, predpisana »knjiga učnih priprav, ki naj jo vodi vsak učitelj«. O tej knjigi je v predpisu rečeno: »Knjiga učnih priprav vsebuje zgradbo posamezne učne ure v skladu z didaktičnimi načrti.«

Kot vsak uradniški predpis se dá tudi tega razlagati na različne načine; in to je ena njegovih slabosti. Toda če naj ga razlagamo po črki, pomeni vsekakor to, da bodo odslej srednješolski profesorji morali po starih načelih šolske metodike pisati bolj ali manj obsežne pismene priprave za vsako uro svojega pouka; tu bodo morali snov natančno deliti po učnih temah, enotah in etapah, razpravljati za vsako uro posebej o njenem izobrazbenem in vzgojnem smotru, nato pa še o učnih oblikah take ure, o učnih pripomočkih in učilih zanjo in morda še o čem.

Torej najnatančnejše učno knjigovodstvo, ki naj bi vpeljalo v šolski

izobrazbeni proces vzoren red, jasnost in do pike natančno načrtnost. Kdor uči na srednji šoli ali pa misli o nji z jasno pametjo, bo seveda o tem dvomil. Najprej že zato, ker tako zastavljeni predpis sploh ne upošteva različnih stopenj v šolskem sistemu in meri srednje šolstvo z metodično didaktičnimi pravili, ki so že od nekdaj namenjena predvsem osnovnemu šolstvu. Predpis je vse izobrazbene stopnje spravil v isti koš, kot da za vse veljajo ista pravila pedagoške, metodične in didaktične teorije. Prav s takšno nasilno uniformiranostjo vseh stopenj po enem samem kopitu pa se v šolstvu povzroča prej nered kot red, prej zmeda kot jasnost. Še bolj usodno je, da ta predpis nasprotuje resničnim potrebam naših srednjih šol po reformi. Kdor pozna šolske razmere, vé, s kako zapletenimi učnimi pripravami so obremenjeni profesorji marsikaterega predmeta zaradi pomanjkljivosti učnega načrta, pomanjkanja primernih učbenikov, neizdelanosti predmetnika in včasih že kar znanstvene nedodelanosti samega predmeta. Zahtevati ob takih pripravah še formalne, po najpreprostejšem kopitu sestavljene, zato pa kar se da shematične pismene obrazce bi bilo vse kaj drugega kot pa vsebinsko in formalno izboljšanje učnega dela. Dobri profesorji takšnih shematičnih priprav ne potrebujejo, saj bi jih samó ovirale in jim jemale čas za resnične vsebinske priprave. Slabim profesorjem bi ne koristilo kaj prida, dokler se ne odstranijo resnični razlogi njihovega slabega dela — in ti se skrivajo pač drugje, ne pa v pomanjkanju natančno napisanih shematičnih učnih priprav. Slabega profesorja bi takšni obrazci utegnili celo zapeljati v prepričanje, da je to vsa učna priprava — in slabših posledic bi si ne mogli zamisliti. Kdo naj piše torej takšne priprave?

Dobri ali slabi profesorji? Začetniki ali tudi tisti, ki so pred upokojitvijo? Samó profesorji nekaterih predmetov ali kar vsi? In ali vsi na enak način? Že ta vprašanja kažejo, do kakšnih zmed lahko v praksi pripelje enostaven uradniški predpis. Namesto reda lahko povzroči nered, namesto jasnosti zmedo, namesto enotnosti nepotrebne zdrahe.

Sicer je pa to usoda vsakega predpisa, ki se ne loti stvari pri pravem koncu. V našem šolstvu nasploh, in v srednjem posebej, reforme pač ni začenjati z uradniškimi, že po njihovi naravi togo formalističnimi predpisi, ampak z uveljavitvijo jasne vsebinske koncepcije v predmetniku, učnih načrtih, učbenikih in učilih, se pravi v izobrazbenih standardih, ki naj jih naše šolstvo dosega, da bo zares služilo svojemu namenu. Ne dvomimo, da bo to boljša in edino prava pot v resnično šolsko reformo, s tem pa tudi k enotnosti, redu in učinkovitosti našega šolskega sistema. V to smer si morajo prizadevati vsi, ki so zanjo zares poklicani — strokovnjaki, pedagoški teoretiki in svetovalci, praktiki in šolniki; uradniška administracija naj jim sledi in omogoča delo, ne pa da jim po nepotrebem predpisuje neživljenjske obzorce.

J. K.

TELOVADBA ALI REPERTOAR?

V Delu 16. oktobra 1969 smo brali razgovor s predsednikom Društva slovenskih filmskih delavcev pod naslovom Tretji val v slovenskem filmu. Ker tega razgovora do 1. novembra nihče ni preklical, bo najbrže res, da točno in zvesto obnavlja vprašanja in odgovore. In če je tako, naj nam bo dovoljeno pripisati nekaj opomb k temu razgovoru. V kratkih potezah bomo obnovili iz intervjuja osnovne,

a metodološko povsem nove misli in ugotovitve. Prvič. Avtorji scenarijev so prebrali svoja dela v Društvu slovenskih filmskih delavcev. Drugič. Ko so jih prebrali, je sledila diskusija. Na vprašanje, ali je bilo kaj preprirov in nesporazumov, odgovarja predsednik takole: »Ne, razgovor je bil popolnoma na akademski ravni, argumentacije in protiargumentacije nadvse strokovne in končni rezultat

soglasen.« Tretjič. Na vprašanje, ali je program sestavljen po temah, po scenarijih, po realizatorjih ali pa po denarnih in komercialnih postavkah, je odgovoril omenjeni predsednik takole: »Upoštevali smo vse elemente in celo tako pretelovadili vso zadevo, da bo mogoče namesto štirih celovečernih filmov izdelati pet, kar bi bil za našo malo Slovenijo izreden dogodek.« Četrtič. Nato zvemo, nekaj podatkov o Pretnarjevem filmu Aleluja in o Hladnikovem filmu Velike dogodivščine malega Jakca. Kar pa zadeva Franceta Štiglica nam sporoča omenjeni predsednik tole: »Po točkah, ki so jih zbrali avtorji, bi prišel France Štiglic v poštev z glasbeno pravljico v zgodovinskih kostumih Hlapček, vendar bom predlagal, da